

Халқ сўзи

Ўзбекистон –
келажаги
буюк
давлат

2025 йил — АТРОФ-МУҲИТНИ АСРАШ ВА «ЯШИЛ» ИҚТИСОДИЁТ ЙИЛИ

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

WWW.XS.UZ

E-mail: Info@xs.uz

2025 йил 25 февраль, № 39 (8934)

Сешанба

Сайтимизга ўтиш учун QR-кодни телефонингиз орқали сканер қилинг.

ЎЗБЕКИСТОН – ЎМОН: КЎП ҚИРРАЛИ ҲАМКОРЛИК ЯНГИ БОСҚИЧГА КЎТАРИЛМОҚДА

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев 24 февраль куни Ўмон Султонлиги ташқи ишлар вазири Бадр бин Ҳамад ал-Бусаидийни қабул қилди.

Суҳбат аввалида вазир давлатимиз раҳбарига Ўмон Султони Ҳайсам бин Ториқ Ол Саиднинг самимий саломи ва мактубини etkazди.

Икки мамлакат ўртасидаги ўзаро манфаатли ҳамкорликни янада кенгайтириш, энг аввало, савдо-иқтисодий ва инвестиция-молиявий соҳалардаги шериклик салоҳиятини рўёбга чиқариш масалалари кўриб чиқилди.

Идоралараро ва ишбилармонлик алоқалари фаоллашгани мамнуният билан қайд этилди. Ўзаро товар айирбошлаш ҳажми, қўшма корхоналар сони ортмоқда, икки мамлакат етакчи компаниялари иштирокидаги бизнес тадбирлари мунтазам ўтказилмоқда.

Ўзбекистон — Ўмон инвестиция компанияси портфелини янги кооперация лойиҳалари ҳисобига кенгайтиришга алоҳида эътибор қаратилди.

Жорий йил апрель ойида Ҳукуматлараро комиссиянинг навбатдаги ййигилиши ва қўшма бизнес форуми ўтказилади.

Бундан ташқари, парламентлараро алоқаларни, маданий-гуманитар алмашинуви ривожлантириш, тўғридан-тўғри авиақатновни йўлга қўйиш муҳимлиги таъкидланди.

Минтақавий кун тартиби, шу жумладан, жорий йил май ойида Самарқанд шаҳрида ўтказиладиган «Марказий Осиё — Кўрфаз давлатлари» мулоқотининг иккинчи саммитига тайёргарлик юзасидан фикр алмашилди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти
Матбуот хизмати сурати.

БОЖХОНА ТИЗИМИ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШГА ҚАРАТИЛГАН УСТУВОР ВАЗИФАЛАР ТАҲЛИЛ ҚИЛИНДИ

Президент Шавкат Мирзиёев 24 февраль куни божхона фаолиятини такомиллаштириш ва рақамлаштиришга оид тақдимот билан танишди.

Минтақавий ва халқаро иқтисодий алоқаларни яхшилаш мақсадида бу соҳада кўп ишлар қилинди. Унга яқин давлатлар билан олдиндан ахборот алмашинуви йўлга қўйилди, божхона расмийлаштируви ва маълумотларни қайта ишлаш марказлари ташкил этилди. 4 та йирик божхона постида терминаллар қурилди, 20 дан зиёда янги ускуналар билан таъминланди. Тадбиркорлар учун 35 та ахборот тизими жорий қилиниб, экспорт жараёнлари 9 босқичдан 3 босқичга тушди.

Буларнинг натижасида чегара орқали транспортлар ҳаракати 8 баробар кўпайиб, қарийб 5 миллионга етди. Бюджетга тушумлар 9 баробар ўсиб, ўтган

йили 63 триллион сўмдан ошди. Юкларни расмийлаштириш вақти импортда 3 соат, экспортда 20 дақиқачага қискарди.

Умуман, тизим соддалаштирилиши орқали 6 мингга яқин экспортёрлар ҳамда 20 мингга яқин импортёрларнинг сарф-харажати ва вақти тежалган. Халқаро логистика рейтингида божхона кўрсаткичи бўйича Ўзбекистон 140-ўриндан 74-ўринга кўтарилган.

Лекин ҳали рақамлаштириш, жараёни тезлаштириш ва қулайлаштириш бўйича вазифалар кўп. Тақдимотда шу борадаги чоратадбирлар кўриб чиқилди.

Сўнгги йилларда божхона ҳудудида қайта ишлаш турлари кенгайтирилгани самарасида бу

тарзда экспорт қилинган товарлар улуши ўтган йили 1 миллиард доллардан ошган. Бу тизимни янада соддалаштириб, шу йилнинг ўзига экспортни 1,5 миллиард долларга етказиш мумкин.

Қўшни давлатлар билан савдо ва туризм алоқалари кенгайиб бораётгани туфайли чегарадаги йўловчилар ва автотранспорт оқими камида 2 қарра ошиши кутилмоқда. Бу қўшимча инфратузилма яратиб, постларда ўтказувчанликни оширишни талаб қилади.

Жумладан, халқаро қатновларни кўпайтириш мақсадида автобусларда ҳам авиарейслардагидек йўловчилар ҳақидаги маълумотларни олдиндан олиш тизими кўзда тутилмоқда. Нати-

жада автобуслар чегарадан соддалашган тартибда ўтказилиб, расмийлаштириш вақти 2 баробар қисқаради. Шунингдек, энг йирик божхона постларида енгил автомобиль ва автобуслар учун “қизил” ва “яшил” йўлақлар жорий қилиш тақлиф этилмоқда.

Божхона кузатувида сунъий интеллектни кенг қўллаш масаласига алоҳида эътибор қаратилди. Шу мақсадда Жаҳон банки мутахассислари кўмағида “хавф тизими” такомиллаштирилади. Бу тизим молиявий барқарорлик, савдо тарихи каби 122 та мезон бўйича тадбиркорларнинг ишончлилик даражасини баҳолайди. Шунингдек, Рентген тасвирлари сунъий интеллект асосида таҳлил

қилиниб, хавфли товарлар автоматик аниқланади.

Давлатимиз раҳбари бу тақлифларни маъқуллаб, соҳада халқимиз учун енгилликлар яратиш, тадбиркорлар ва туристларга тезкор хизмат кўрсатиш зарурлигини таъкидлади. Жаҳон савдо ташкилотига аъзо бўлиш жараёнида божхона қонунчилигини бунга тўлиқ мувофиқлаштириш вазифаси қўйилди.

Божхона институти салоҳиятини ошириш, сунъий интеллект, рақамли технологиялар, таҳлика-таҳлил бўйича малакали кадрлар тайёрлаш, дуал таълимни кенгайтириб, амалиётни яхшилаш муҳимлиги қайд этилди.

Ў.А.

ПОКИСТОН БОШ ВАЗИРИ РАСМИЙ ТАШРИФ БИЛАН ЎЗБЕКИСТОНДА БЎЛАДИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг таклифига биноан Покистон Ислom Республикаси Бош вазири Шаҳбоз Шариф 25-26 февраль кунлари расмий ташриф билан мамлакатимизда бўлади.

Бўлажак олий даражадаги музокаралар кун тартибидан Ўзбекистон — Покистон стратегик шериклик ва кўп қиррали ҳамкорлик муносабатларини янада ривожлантириш ва кенгайтириш масалалари ўрин олган.

Ўзаро товар айирбошлаш ҳажмини ошириш, транспорт боғлиқлигини кучайтириш ва транзит салоҳиятини рўёбга чиқариш, енгил ва чарм саноати, қишлоқ хўжалиги, фармацевтика, электротехника ва иқтисодиётнинг бошқа тармоқларида кооперация лойиҳаларини илгари суриш бора-бора расидаги қўшма режалар

диққат марказида бўлади. Маданий-гуманитар ва туризм алоқаларини фаоллаштириш масалалари ҳам кўриб чиқилади. Халқаро ва минтақавий аҳамиятга молик долзарб масалалар юзасидан фикр алмашилади.

Саммит якунида Қўшма декларация ва икки томонлама қатор ҳужжатлар қабул қилиниши режалаштирилган.

Ташрифнинг ишбилармонлик дастури доирасида етакчилар Ўзбекистон — Покистон қўшма бизнес форумида ҳам иштирок этадилар.

Ў.А.

Ўзбекистон — Покистон:

ЖАНУБИЙ ВА МАРКАЗИЙ ОСИЁНИ БИРЛАШТИРУВЧИ ИШОНЧЛИ ШЕРИК

Ўзбекистон ва Покистон ўртасида дипломатик муносабатлар ўрнатилганидан буён ўтган 33 йил мобайнида сиёсий мулоқот ва кўплаб истиқболли соҳаларда ҳамкорлик борасида катта муваффақиятларга эришилди. Эътиборлиси, Покистоннинг минтақавий ва халқаро аҳамиятга молик масалалар, гуманитар, фан, таълим, юқори технологиялар ва ёшларга доир сиёсат соҳаларидаги ташаббуслари ва ишловлари мамлакатимизнинг учинчи Ренессанс пойдеворини барпо этиш борасидаги мақсадларига ҳар жиҳатдан Ҳамоҳангдир.

Маълумки, Покистон ўзининг “Марказий Осиёга нигоҳ” сиёсатида мувофиқ Марказий Осиё давлатлари билан алоқаларини доимий мустақамлаб боришни мақсад қилган. Айниқса, Ўзбекистон билан олий даражадаги мулоқотлар доимий тус олган. Покистон Бош вазири Шаҳбоз Шариф бошчилигидаги делегациянинг 25-26 февраль кунлари қутилаётган Ўзбекистонга ташрифи икки давлат ўртасидаги дўстлик ва ҳамкорлик аънавларининг давоми сифатида минтақавий ўзаро боғлиқликдаги саъй-ҳаракатларни янги, янада юқори босқич-

га олиб чиқиши шубҳасиз.

Шаҳбоз Шариф 2022 йил сентябрь ойида Ўзбекистонга ташриф буюриб, Самарқандда бўлиб ўтган Шанхай Ҳамкорлик ташкилоти саммитида иштирок этганди. Бу галги нуфузли ташрифда унга Покистон ташқи ишлар вазири Мухаммад Исҳоқ Дар, шунингдек, қатор вазирлар ва бизнес вакиллари ҳамроҳлик қилаётгани икки мамлакат муносабатларини сифат жиҳатдан янги босқичга кўтарадиган муҳим масалалар муҳокама қилиниши ва кенг қамровли битимлар имзоланишидан дарақдир.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатининг тўртинчи ялпи мажлиси тўғрисида

АХБОРОТ

22 февраль куни Тошкент шаҳрида Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатининг тўртинчи ялпи мажлиси ўз ишини давом эттирди.

Унда Сенат, ҳукумат аъзолари, вазирлик ва идораларнинг вакиллари, маҳаллий Кенгашларнинг депутатлари, Сенат ҳузуридаги Ёшлар парламенти аъзолари ҳамда оммавий ахборот воситалари ходимлари қатнашди.

Видеоконференцалоқа тарзида ўтказилган ялпи мажлиси Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенати Раиси Танзила Норбоева олиб борди.

Ялпи мажлис Сенатнинг “YouTube” тармоғидаги саҳифаси орқали тўғридан-тўғри ёритиб борилади.

Ялпи мажлиснинг учинчи иш куни сенаторлар томонидан дастлаб “Ўзбе-

кистон Республикаси Ҳукумати билан Қатар Давлати Ҳукумати ўртасида икки томонлама стратегик шериклик муносабатларини ўрнатиш тўғрисидаги Битимни (Тошкент шаҳри, 2024 йил 15 апрель) ратификация қилиш ҳақида”ги қонунни кўриб чиқишдан бошланди.

Таъкидланганидек, мазкур Битимда икки давлат ўртасида ўзаро манфаатли сиёсий, савдо-иқтисодий ва маданий-гуманитар соҳалардаги ҳамкорлик алоқаларини ривожлантиришга қаратилган асосий устувор йўналишлар белгиланмоқда.

АРМИЯ ВА ТАРБИЯ

Сирожиiddин САЙИДИ,
Олий Мажлис Сенати аъзоси,
Ўзбекистон халқ шоири

Янги Ўзбекистоннинг миллий армиясида
Шоирлар ҳам сафдошдир таълим-тарбиясида.

Яъни ҳар бир ижодкор, ҳар ёзувчи ё адиб —
Сардор бўлмоғи керак билимдан ва ботартиб.

Ҳар жанговар аскарнинг биз ҳам тенг-тўшларимиз,
Қалам-ла қуролланган Қуролли Кучларимиз.

Ким Темурхон бобонинг қудратини билмаган?
Бобо орзу қилган, лек ҳаёлига келмаган:

Кимки шубҳа қилгайдир доврўғи, камолига —
“Темурбеклар мактаби” жавобдир саволига.

Инчунин ҳар бир зобит, ҳар сипоҳ, ҳар байроқдор,
Кечган шонли жанглардан бўлмоғи шарт хабардор.

Миллат хоки пойларин тавоф қилса арзийди,
“Зафарнома” яратмиш мавлоно Али Яздий.

Давлати пайдорликнинг мангу гувоҳномаси —
“Зафарнома” эмас, бу — буюк халқ шоҳномаси.

Ўпгил, эй Европа сен, бармоқ, узукларидан,
Ҳануз сабоқ олгайсан “Темур тузуклари”дан.

Бутун олам аҳлига ҳарбий номамдир менинг,
Жангномам, курашномам — “Бобурнома”мдир менинг.

Ватан — жон ва тандадир, жон Ватан — жон ва тандир,
Ватанпарвар инсонлар жон чекиб, жон тиккандир.

“Иёлу Ватан узра то жони бор, — деб айтган,
Киши ҳарб ётар токи имкони бор”, деб айтган,

Навоий бобомиздан тимсол келтирсам агар,
Неча минг кўнгилларни уйғотмоғи муқаррар.

Ҳар шоир, ҳар аскарга қатыят, шилдат керак,
Азму шижоат керак, илму маърифат керак.

Бунда ҳар он асқатар ақлу фаҳму фаросат,
Дунёвий билимлар ҳам матонат ва садоқат.

Бу қандай дилбар диёр, дил диёр, дилдор диёр,
Аскарлари ҳам бедор, шоирлари ҳам бедор.

Аммо олам авзойи — кеча-кундуз талотум,
Боисин айтолмагай бирор Алп ё Афлотун.

Фитрат домла айтгандай: Дунё — кураш майдони,
Бир томони тошқинлар, ёнгиндир бир томони.

Дунёнинг дунёликка қолмагандай ҳоли ҳам,
Қирғинбарот урушлар давом ётар ҳали ҳам.

Ўттиз етти милён халқ, ўттиз етти милён қалб,
Қалбим, сен ҳам шу сафда ҳушёр бўлгил, уйғон, қалқ!

Токи хавфу хатар бор, шудир темир тарбия:
Ҳар биримиз — посбонимиз, ҳар биримиз — армия.

Халқу Ватан ташвиши — барчанинг тенг ишидир,
Бутун ҳар безовта қалб — хавфсизлик кенгашидир.

Ифтихор

Ўзбекистон — Покистон:

ЖАНУБИЙ ВА МАРКАЗИЙ ОСИЁНИ БИРЛАШТИРУВЧИ ИШОНЧЛИ ШЕРИК

Покистон Бош вазири Шаҳ-
боз Шариф Ўзбекистонга Ка-
рачи портидан транзит савдоси учун
фойдаланишни тақлиф этиши кутилмоқда.
Марказий Осиё мамлакатлари 1991 йил
мустақилликка эришганидан бери
Исломобод минтақадаги манфаатлари-
ни изчил тарғиб қилиб, кредитлар, ло-
гистика ва ҳарбий ҳамкорлик орқали
“бешлик” мамлакатлари билан шерик-
ликка интилиб келади. Покистон Мар-
казий Осиё давлатлари билан ўзаро
савдо ҳажмини мунтазам ошириб бор-
моқда, уларнинг ҳар бири билан қўшма
иқтисодий комиссиялар тузилган.

Бугунги кунда Ўзбекистон билан По-
кистон ўртасидаги муносабатлар стра-
тегик шериклик даражасига кўтарилган.
2021 йилда имзоланган стратегик ше-
риклик декларацияси алоқаларимиз та-
рихида янги даврни бошлаб берди. За-
ҳириддин Муҳаммад Бобур ва бобурий-
лар, Муҳаммад Иқбол, Мирзо Ғолиб
сингари улуғ мутафаккир ва шоирлар-
нинг ўлмас мероси халқларимизни
боғлаб турадиган маънавий кўприк
бўлса, табиий таълим соҳасидаги ҳам-
корлик икки мамлакат аҳолиси сало-
матлигига хизмат қилмоқда. Стратегик

Шунингдек, транспорт алоқаларини
ривожлантириш ва мамлакатлар ўртаси-
да товарлар ҳаракатини соддалашти-
риш бўйича бир қатор чора-тадбир-
ларни амалга оширишга келишиб
олинди. Ўзбекистон Республикаси Ин-
вестициялар, саноат ва савдо вазири-
лиги ҳамда Покистон Ислон Респу-
бликаси Савдо вазирилиги ўртасида
электрон тижорат соҳасидаги ҳамкор-
ликни ривожлантириш бўйича Ўзаро
англашув меморандуми имзоланди.

Шуни ҳам таъкидлаш жоизки, Ўзе-
бекистон Президентининг 2022 йил март
ойида Покистонга амалга оширган та-
рихий таширифи давомида илк бор Им-
тиёзли савдо битими имзоланди.
Транспорт ва транзит соҳасидаги ҳам-
корликни алоҳида назоратга олишга
келишиб олинди. Асосий мақсад —
маҳсулотларни давлатларимиз ўртаси-
да тўсиқсиз ва энг қисқа муддатларда
етказиб бериш тизимини яратишдан
иборат. Иқтисодиётда ишлаб чиқариш
қанчалик муҳим бўлса, маҳсулотни ет-
казиб бериш ҳам шунчалик аҳамият-
ли. Айниқса, ҳозир дунёда логистика
муаммолари авжига чиққан вазиятда
бу ўта долзарб ҳисобланади.

риф — Кобул — Пешовар бўйлаб ўтади.
Лойиҳанинг умумий қиймати 5 млрд.
долларга баҳоланмоқда. Ҳозир техник-
иктисодий асослар ишлаб чиқилаёт-
ган лойиҳанинг қурилиш ишлари ка-
мида беш йил давом этади. Трансаф-
гон темир йўли ишга тушгач Покис-
тондан Ўзбекистонга юк ташиш муд-
дати 35 кундан 3 — 5 кунгача қисқара-
ди. Шунингдек, битта стандарт кон-
тейнерни ташиш нархи қарийб уч ба-
робар арзонлашиши кутиляпти.

Бундан ташқари, яна бир транспорт
йўлига лойиҳаси устида иш олиб бориля-
пти. Бу Ўзбекистон, Беларусь, Россия,
Қозоғистон, Афғонистон ва Покистон
орқали ўтувчи мултимодал транспорт
йўлига яратилиш бўйича келишув бўлиб,
у 2024 йилда ратификация қилинди. Бу
лоийха орқали юк ташиш жараёни осон-
лашади, вақти қисқаради.

Ижтимоий соҳалар
ривожи йўлида

Маданий-гуманитар соҳа шериклик-
нинг энг муҳим ва истиқболли йўна-
лишларидан бири сифатида белгилаб
олинган. Қадимий Буюк Ипак йўли чор-
рахасида жойлашган Ўзбекистон ва По-
кистон халқларини азалдан умумий та-
рих ва бой маънавий мерос ҳамбарчас
боғлаб туради. Икки мамлакат фан,
санъат, кино, спорт соҳаларидаги ало-
қаларни кенгайтириш, ёшларга оид
дастурларни амалга ошириш тарафдо-
ри. Ўзбекистонда йил сайин урду тили-
ни ўрганишга қизиқиш ортиб бораётир.
Покистонда ҳам Исломобод замонавий
тиللар университети, Панжоб ва Пе-
шовар университетлари каби олий таъ-
лим муассасалари негизда ўзбек тили
ва адабиёти, Ўзбекистон тарихини ўр-
ғанишга катта эътибор қаратилмоқда.

Едингида бўлса, Ўзбекистон
раҳбарининг уч йил олдин Исломобод-
га таширифи давомида салмоқли ҳуж-
жатлар тўплами, жумладан, Стратегик
шерикликни ривожлантириш бўйича
келгуси қадамлар тўғрисида қўшма
декларация имзоланган эди. Унда мам-
лакатларимиз ўртасидаги ҳамкорлик-
ни янада кенгайтириш бўйича сав-
ҳаракатлар белгиланган. Маъна-
вий илдишлардан куч ва илҳом олаёт-
ган алоқаларимиз келгусида ҳам хал-
қларимизнинг орзу-интилишларига,
икки давлат ўртасидаги улкан режале-
рига мос равишда янги марраларга
кўтарилади.

2025 йил 3 январь куни Карачи ша-
ҳида “UzbekPak International Trading
Centre” савдо уйи ва “UzbekPak Cultural
Centre” маданий марказининг очили-
ши минтақавий боғлиқлиқни қайта тик-
лаш, ўзаро савдо ҳажмини ошириш ва
инвесторлар учун зарур маълумотлар
тақдим этишга хизмат қилди.

Туризм мамлакатларимиз салоҳия-
тидан фойдаланишда муҳим ўрин ту-
тади. Туристик оқимни рағбатлантириш
мақсадида икки давлат ўртасида виза
тартиби енгиллаштирилди. Ўзаро таъ-
лим дастурлари доирасида Ўзбекис-
тон ва Покистон университетлари
ўртасида ҳамкорлик меморандумлари
имзоланган. Ўзбекистон Президенти
ташаббуси билан покистонликлар учун
виза расмийлаштириш тартиби со-
далаштирилгани, тўғридан-тўғри ави-
катновлар йўлга қўйилаётгани қувонар-
ли ходиса. Бу алоқаларимизга янгича
мазмун бахш этади.

Яна бир эътиборли жиҳат. Покис-
тон Ўзбекистоннинг Жаҳон савдо та-
шкilotига қўшилишини қўллаб-қувват-
лайди. Бу борада 2024 йил 6 декабрь
куни Ўзбекистон ва Покистон ўртаси-
да мамлакатимизнинг Жаҳон савдо
ташкilotига қўшилишини қўллаб-қув-
ватлаш ўрбасида меморандум имзо-
ланди. Ўшбу ҳужжат ЖСТга қўшилиш
жараёнида Ўзбекистон томонидан олиб
борилаётган ишхотлар, ҳалқаро сав-
до тизимида интеграция бўйича мам-
лакатнинг жиддий сав-ҳаракатлари
тан олинишини тасдиқлайди. Мемо-
рандумга Ўзбекистон Президентининг
ЖСТ масалалари бўйича махсус ваки-
ли Азизбек Ўрунов ва Покистоннинг
ЖСТдаги доимий вакили Али Сарф-
роз Ҳусайн имзо чекди.

Демак, Покистон Бош вазирининг
Ўзбекистонга амалга оширадиган та-
ширифи, унда имзоланадиган келишув-
лар, давлатларимиз ўртасидаги стра-
тегик шерикликнинг мустаҳкамланиши
икки минтақа барқарорлиги ва тарақ-
қийетида муҳим аҳамият касб этади.
Ўшбу таширифи икки мамлакат ўртаси-
да иқтисодий ҳамкорликни янада чу-
қурлаштириш, бизнес алоқаларини
кенгайтириш, барча соҳада самарали
шериклик учун мавжуд имкониятлар-
дан янада кенг фойдаланишга катта
йўл очади.

Шерзод МУСТАФОҚУЛОВ,
Халқор Нордик университети
ректори, иқтисодиёт фанлари
доктори, профессор.

Ўзбекистон Республикаси
Олий Мажлиси Сенатининг
тўртинчи ялпи мажлиси тўғрисида
АХБОРОТ

Жумладан, Битимда қўла-
дор мақсадларни қўзлаган таъ-
лим ва илм-фан, соғлиқни сақлаш, ма-
даният ва маданий мерос, туризм,
спорт каби муҳим соҳаларда ҳамкор-
ликни чуқурлаштириш, шунингдек, иқти-
содиёт, бошқарув, дипломатия ва ту-
ризм соҳаларида кадрлар тайёрлаш
ҳамда уларнинг малакасини ошириш
бўйича тажриба алмашишга қаратилган
биргаликдаги сав-ҳаракатларни муво-
фиқлаштириш назарда тутилмоқда.

Бундан ташқари, ушбу ҳужжатда
халқор шартномаларга мувофиқ ўзаро
манфаатли савдо-иқтисодий ҳамкор-
ликни кенгайтириш, инвестицияларни
жалб қилиш ва рағбатлантириш ҳамда
хусусий секторлардаги қўшма корхо-
наларни ташкил қилиш бўйича зарур
чора-тадбирларни қўриш назарда
тутилмоқда.

Ҳужжатда халқоро терроризм ва
экстремизмга, ғийҳандлик воситале-
ри, психотроп моддалар, қуролларнинг
ноқонуний муомалада бўлишига, уюш-
ган жиноятчиликка, одам савдосига
қарши курашиш ва уларни бартараф
этиш механизмларининг самарадорли-
гини оширишга қаратилган сав-ҳара-
катларни мувофиқлаштириш ҳамда
бирлаштириш бўйича аниқ ва режали
чоралар белгиланмоқда.

Сенаторларнинг фикрича, Битимни
ратификация қилиш ҳақидаги қонун
Ўзбекистон ва Қатар ўртасидаги кўп
қирралли ҳамкорлик алоқаларини яна-
да мустаҳкамлашга хизмат қилади.

Муҳокама якунида сенаторлар томо-
нидан қонун маъқулланди.

Шундан сўнг “Атроф-муҳит билан
боғлиқ бўлган масалалар бўйича қарор-
лар қабул қилиш жараёнида жамоат-
чиликнинг ахборот олиш имконияти,
иштироки ва одил судловга эришиш
имконияти тўғрисидаги Конвенцияга
(Орхус, 1998 йил 25 июнь) Ўзбекистон
Республикасининг қўшилиши ҳақида”-
ги қонун муҳокама қилинди.

Мазкур Конвенция инсоннинг соғлом
атроф-муҳитга бўлган ҳуқуқларини
ҳимоя қилишга қаратилган муҳим
халқор ҳужжат ҳисобланиб, у тегиш-
ли давлат органлари, фуқаролар ва жа-
моатчилик ўртасида экологик ахборот-
ларни олиш ва улардан фойдаланиш-
ни таъминлашга қаратилган.

Қайд этилганидек, халқор мақро-
даги ҳужжатнинг асосий мақсади — эко-
логия, атроф-муҳит ва фуқароларнинг
соғлиғига салбий таъсир кўрсатиши
мумкин бўлган қарорларни қабул
қилишда жамоатчиликнинг иштироки
билан боғлиқ ўзаро муносабатларни
тартибга солиш ҳамда одил судловга
эришишни таъминлашдан иборат.

Конвенцияда давлат идоралари ва
ташкilotлари томонидан кенг жамо-
атчилик сўровига биноан ҳаво, атмо-
сфера, сув ва тупроқ каби атроф-муҳит
элементларининг таркибий қисмлари-
га доир зарур маълумотларни тақдим
этиш, соҳани ривожлантиришга қара-
тилган дастур ва режаларни ишлаб чи-
қишда жамоатчиликнинг иштирокини
таъминлаш белгиланган.

Сенаторларнинг фикрига кўра Ўзе-
бекистон Республикасининг мазкур Кон-
венцияга қўшилиши экология ва атроф-
муҳит соҳасида инсон ҳуқуқ ва эркин-
ликларини муносиб таъминлашга, хо-
рижий ҳамкор давлатлар билан ҳам-
жиҳатликда экологик хавфсизликка
эришиш бўйича биргаликдаги сав-
ҳаракатларни амалга оширишга, шун-
ингдек, мамлакатимизнинг халқор
майдондаги ижобий имижига ва нуфузи-
ни янада оширишга хизмат қилади.

Муҳокама якунида сенаторлар томо-
нидан қонун маъқулланди.

Ялпи мажлисда кўриб чиқилган яна
бир ҳужжат — “Ўзбекистон Респу-
бликаси билан Малайзия Ҳукумати ўр-
тасида жинорий ишлар бўйича ўзаро
ҳуқуқий ёрдам тўғрисидаги Шартнома-
ни (Тошкент, 2023 йил 8 июнь) рати-
фикация қилиш ҳақида”ги қонундир.

Ушбу Шартномада жинорий иш бўйи-
ча тергов ҳамда бошқа процессуал
ҳаракатларни ўтказиш билан боғлиқ
ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш асослари ва
шартлари ёрдам кўрсатишга қаратилган.
Шунингдек, сўров шакли ва мазмуни,

Ахборот МУХАММАДОВ олган сурат.

унинг ижросини таъминлаш, ҳуқуқий
ёрдам кўрсатишни рад этиш асослари
ҳамда Шартнома доирасида олинган
маълумот ва далиллардан фойдала-
нишда чекловлар билан боғлиқ маса-
лаларга аниқликлар киритилмоқда.

Қонун билан ратификация қили-
наётган Шартномада шахсларнинг мани-
зили ёки уларнинг шахсига аниқлик ки-
ритиш масалалари белгилаб қўйилмоқ-
да. Сўраётган томон муножаатига кўра
сўраётган томон ўз қонунчилиги до-
ирасида сўровда кўрсатилган шахс
сўраётган томон ҳудудида эканлиги
етарли асос мавжуд бўлганда уни то-
пиш ҳамда шахсини аниқлашда зарур
бўлган барча чораларни қўриши назар-
да тутилмоқда.

Сенаторларнинг фикрича, қонуннинг
қабул қилиниши икки давлат ҳуқуқни
муҳофаза қилувчи органлари фаоли-
ятининг жинорий ишларни тергов қилиш
ва судда қўриш давомидаги самара-
дорлигини оширишга, шунингдек, Ма-
лайзия Ҳукумати билан жинорий ишлар
бўйича ўзаро ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш
қонуний асосларини мустаҳкамлашга
хизмат қилади.

Муҳокама якунида қонун сенаторлар
томонидан маъқулланди.

Шунингдек, “Умумжаҳон почта итти-
фокнинг Уставига Ўзининг қўшимча
баённомани (Аддис-Абеба, 2018 йил
7 сентябрь) ва Ўн биринчи қўшимча
баённомани (Абиджан, 2021 йил 26 ав-
густ) ратификация қилиш тўғрисида”ги
қонун муҳокама қилинди.

Таъкидланганидек, қонун билан ра-
тификация қилинаётган баённомалар
Умумжаҳон почта иттифокига аъзо мам-
лакатлар билан ҳамкорлик алоқалари-
ни ва халқоро почта алмашинувини
ташкил этиш ҳамда самарали хизмат-
ларни барқарор ривожлантиришни на-
зарда тутди.

Шунингдек, Умумжаҳон почта итти-
фокни Уставига ратификация қилинаёт-
ган қўшимча баённомалар аъзо дав-
латларнинг почта операторлари билан
ўзаро ҳамкорлик муносабатларида
Ўзбекистон манфаатларини ўз ваколат-
лари доирасида вакиллик қилиши ва
ҳимоя қилиши белгиланмоқда.

Сенаторларнинг фикрича, мазкур
қонуннинг қабул қилиниши Ўзбекистон-
нинг Умумжаҳон почта иттифокни фао-
лиятини самарали ва фаол иштирок
этишига имкон беради.

Муҳокама якунида қонун сенаторлар
томонидан маъқулланди.
Парламент юқори палатаси аъзолари
томонидан “Самарқанд вилоятининг Са-
марқанд шаҳри, Самарқанд ва Оқдёр
туманлари чегараларини ўзгартириш
тўғрисида”ги масала кўриб чиқилди.

Мажлисда ушбу ўзгаришларни амал-
га ошириш аҳолига муносиб яшаш ша-
роитини яратиш, бунинг учун тегишли
манзилларда муҳандислик-коммуника-
ция тизимларини, шунингдек, ижти-
моий соҳа (мактаб, боғча, касалхона)
объектларини барпо этиш, иш ўринла-
рини яратишда муҳим аҳамиятга эга
эканли қайд этилди.

Маълумки, 2023 йил 20 июлда Ўзе-
бекистон Республикаси Президентининг
“Самарқанд шаҳрида “Ширин” замона-
вий ишбилармонлик маркази ва турар

жойлар комплексини барпо этиш чора-
тадбирлари тўғрисида”ги қарори қабул
қилинган эди.

Муҳокама қилинган масала ҳам ай-
нан Самарқанд вилоятининг Ўзига хос
хусусиятларини инобатга олган ҳолда
давлатимиз раҳбари томонидан қабул
қилинган қарорнинг тўлиқ рўйбга
чиқарилишида муҳим омил сифатида
хизмат қилади.

Хусусан, аҳолининг уй-жой билан
таъминлаш бўйича тақлифларидан ке-
либ чиқиб фуқаролар учун қулай бўлган
жойда — Самарқанд шаҳридан ўтган
Зарафшон дарёси қирғоғи бўйида,
15 километр узунликдаги масофада
қиймати 10 миллиард долларлик “Ши-
рин” замонавий ишбилармонлик мар-
кази ва тураржойлар комплексини бар-
по этиш мақсад қилинган.

Сенаторлар кўриб чиққан масалада
Самарқанд вилоятининг Оқдёр тумани-
дан 243 гектар, Самарқанд тумани-
дан 170 гектар, жами 413 гектар ер
майдони Самарқанд шаҳри тарқибига
ўтказилиши назарда тутилмоқда.

Натижада амалдаги 252 гектардан
иборат “Ширин” мавзеси ҳудуди ке-
нгайтирилиб, жами 665 гектар майдон-
ни ташкил этади.

Муҳокамалар жараёнида тасдиқлан-
ган мастер-режа бўйича ҳудудда
180 минг аҳолига мўлжалланган жами
60 мингта хонадондан иборат 254 та
кўп қаватли уй, 45 та ижтимоий соҳа
объекти қурилиши маълум қилинди.

Мазкур “Ширин” шаҳарчасида
бунёдкорлик лойиҳаларини амалга
ошириш муддатлари аниқ режалашти-
рилган ва қурилиш ишлари 3 та бос-
қичда олиб борилади.

Эътиборли жиҳатларидан бири шун-
даки, “Ширин” замонавий ишбилармон-
лик маркази тўлиқ барпо этилиши нати-
жада турли соҳаларда 50 мингта яқин
аҳоли учун иш ўринлари яратилади.

Сенаторларнинг яқдил фикрига кўра
вилоятдаги чегараларнинг ўзгартири-
лиши Самарқанд шаҳрининг меъморий
қийфасини яхшилаш ва ободонлашти-
риш, хорижий ва маҳаллий инвестор-
лар учун жозибадорлигини ошириш,
шаҳарнинг туризм салоҳиятидан самар-
али фойдаланиш, замонавий бизнес,
молиявий ва туристик инфратузилма-
ларни жадал ривожлантиришни таъ-
минлаш ва энг асосийси, аҳолининг
турмуш фаровонлигини оширишга
хизмат қилади.

Муҳокама сўнигда Сенатнинг тегиш-
ли қарори қабул қилинди.

Бундан ташқари, сенаторлар томо-
нидан Ўзбекистон Республикаси Олий
Мажлиси Сенати Кенгашининг қарор-
лари ҳам тасдиқланди.

Ялпи мажлисда жамият ҳаётининг
барча соҳаси ҳуқуқий асосларини мус-
таҳкамлашга ва мамлакатда амал-
га оширилаётган кенг қўламли исло-
хотлар самарадорлигини оширишга,
халқор ҳамкорликни ривожлантириш-
га қаратилган 19 та масала, шу жум-
ладан, 17 та қонун кўриб чиқилди.

Шу билан Ўзбекистон Республикаси
Олий Мажлиси Сенатининг тўртинчи
ялпи мажлиси якунланди.

Ўзбекистон Республикаси Олий
Мажлиси Сенати Ахборот хизмати.

Президентимиз Шавкат Мирзиёев 2021 йилда
Марказий ва Жанубий Осиё ўртасида транзит юк
ташишини кенгайтиришни ташқи сиёсатимизнинг устувор
йўналишларидан бири деб билишини маълум қилган эди.
Натижада минтақавий савдо, иқтисодий ҳамкорлик
ривожланади. Темир йўлнинг узунлиги тахминан
760 километр бўлиб, Термиз — Мозори-Шариф —
Кобул — Пешовар бўйлаб ўтади. Лойиҳанинг умумий
қиймати 5 млрд. доллара баҳоланмоқда. Ҳозир техник-
иктисодий асослар ишлаб чиқилаётган лойиҳанинг қурилиш
ишлари камида беш йил давом этади. Трансафгон темир
йўли ишга тушгач Покистондан Ўзбекистонга юк ташиш
муддати 35 кундан 3 — 5 кунгача қисқаради. Шунингдек,
битта стандарт контейнерни ташиш нархи қарийб
уч баробар арзонлашиши кутиляпти.

шериклик муносабатлари эса ҳар то-
монлама ривожланиб бораётган, тран-
зит ва савдо, ишбилармон доиралар
вакиллари ва сайёҳлик гуруҳлари учун
виза тартиблари, ҳарбий таълим ҳам-
корлиги, маданий алмашинув қамрови
торбора кенгаймоқда. Муҳими, давлат-
ларимиз халқаро ва минтақавий таш-
килотлар орасида ҳам бир-бирларининг
мавқеларини фаол қўллаб-қувватламоқда.

Муштарак мақсадларга
йўналтирилган алоқалар

2024 йил 4 ноябрь куни пойтахти-
мизда Ўзбекистон Республикаси ва
Покистон Ислон Республикаси ўрта-
сидаги Иқтисодий ҳамкорлик бўйича
ҳукуматлараро комиссиянинг 9-Йилги
ишлари ҳамда Ўзбекистон — Покистон биз-
нес форуми бўлиб ўтди. Унда таъ-
кидланганидек, икки давлат ўртасида-
ги иқтисодий алоқалар кейинги йиллар-
да янги босқичга кўтарилди. 2019 йил-
даги 122 млн. АҚШ долларлик савдо
айланмаси 2024 йилга келиб 300 млн.
АҚШ долларига етди. Икки давлат
раҳбарлари томонидан бу кўрсаткични
1 млрд. долларагача етказиш мақсад
қилинган шерикликнинг аҳамиятини
янада оширади. Савдо муносабатла-
рини янада ривожлантириш учун он-
лайн платформалар яратиш режа-
лаштирилган. Шу тартика экспортчи ва
импортчилар мулоқоти енгиллашиб,
янги савдо йўналишлари очилди.

Сўнгги беш йилда қўшма корхона-
лар сони ҳам бир неча барабарга
ортиб, 200 тадан ошди. Статистика
агентлигининг маълумотларига кўра
2024 йилда Ўзбекистон Покистонга
124,7 минг тонна мева-сабзавот
маҳсулотлари экспорт қилган. Бу маҳ-
сулотларнинг умумий қиймати 192,3 млн.
АҚШ долларини ташкил этди.

Савдо алоқаларини янада мус-
таҳкамлаш мақсадида “UzbekPak
International Trading Centre” савдо уйи
очилди. Ушбу марказ юртимиз саноа-
ти ютуқлари, жумладан, энг сара тўқи-
мачилик, қишлоқ ҳўжалиги ва озиқ-ов-
қат маҳсулотлари намойиш қилинади-
ган майдончага айланмоқда. “Made in
Pakistan” ва “Made in Uzbekistan”
кўргазмалари ҳам савдо ва маданий
ҳамкорлик қўламини кенгайтирмоқда.
Инвестиция ҳамкорлиги доирасида
2025-2026 йиллар учун “Саноат ко-
операцияси дастури” ишлаб чиқилди ва
қишлоқ ҳўжалиги, озиқ-овқат саноати,
ахборот технологиялари, кимё саноа-
ти, текстиль ва машинасозлик каби со-
ҳаларда кенг қўламли қўшма лойиҳа-
лар амалга оширилаётган бўлди. Ўзе-
бекистон — Покистон ишбилармонлар
кенгаши фаолият кўрсатаётгани ҳам
қўшма лойиҳалар истиқболда муҳим
аҳамият касб этмоқда.

Ўзаро манфаатга
асосланган
“аср лойиҳаси”

Марказий ва Жанубий Осиёнинг
ўзаро боғлиқлигини мустаҳкамлашга
қаратилган, портлар ҳудуди орқали
халқаро денгиз портларига чиқувчи
“аср лойиҳаси” деб аталаётган Тер-
миз — Мозори-Шариф — Кобул — Пе-
шовар стратегик темир йўлини қуриш
ишларини амалга ошириш нафақат
мамлакатларимиз, балки бутун мин-
тақа халқларининг умумий раванқига
ҳисса қўшади. Ҳуни Покистон Марка-
зий Осиё мамлакатларига Гавад ва
Карачи портлари орқали жаҳон океа-
нига, демак, жаҳон бозорларига қисқа
ва арзон чиқишини тақлиф этмоқда.

Президентимиз Шавкат Мирзиёев
2021 йилда Марказий ва Жанубий
Осиё ўртасида транзит юк ташишини
кенгайтиришни ташқи сиёсатимизнинг
устувор йўналишларидан бири деб
билишини маълум қилган эди. Нати-
жада минтақавий савдо, иқтисодий
ҳамкорлик ривожланади. Темир
йўлнинг узунлиги тахминан 760 кило-
метр бўлиб, Термиз — Мозори-Ша-

Президентимизнинг тегишли Фармони билан жорий йилда ипотека кредитлари бўйича субсидиялар сони
ўтган йилдагига нисбатан 1,5 барабар оширилди.

ЯРАТИЛАЁТГАН ИМКОНИЯТЛАР ЎЗАРО
АЛОҚАЛАРНИ ЯНАДА МУСТАҲКАМЛАЙДИ

Олий Мажлис Сенати Раиси Танзила Норбоева Корея
Экспорт-импорт банкининг Ўзбекистондаги ваколатхо-
наси раҳбари Канг Санжин билан учрашди.

Учрашув

Унда Ўзбекистон ва Жа-
нубий Корея ўртасида
мустаҳкам дўстлик алоқа-
лари ривож топаётгани
таъкидланди. Томонлар

Комиссия йиғилиши

ФУҚАРОЛИК ЖАМИЯТИ ТАРАҚҚИЁТИГА ҚАРАТИЛГАН ДАСТУРЛАР

Олий Мажлис ҳузуридаги Фуқаролик жамияти институтларини қўллаб-қувватлаш жамоат фонди маблагларини бошқариш бўйича Парламент комиссияси йиғилиши бўлиб ўтди.

“Ўзбекистон — 2030” стратегияси, 2021 — 2025 йилларда фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепцияси ижросини таъминлаш мақсадида Президентимизнинг 2024 йил 26 августдаги Фармони билан Олий Мажлис ҳузуридаги Фуқаролик жамияти институтларини қўллаб-қувватлаш жамоат фонди қайта ташкил этилганди.

Ушбу Фармон билан жамоат фонди маблагларини бошқариш бўйича Парламент комиссияси ва жамоат фонди олдига фуқаролик жамияти институтларини давлат томонидан қўллаб-қувватлашга қаратилган муҳим вазифалар белгилаб берилган.

Олий Мажлис Қонунчилик палатаси ва маҳаллий Кенгашлар учун 2024 йилнинг октябрда бўлиб ўтган сайловлардан кейин депутатлар ва Сенат аъзоларидан шакллантирилган янги таркибдаги Парламент комиссиясининг дастлабки йиғилишида фуқаролик жамияти институтларини давлат томонидан қўллаб-қувватлашнинг шаффоф ва соғлом рақобат таъмоилига асосланган янги тизими яратилгани таъкидланди.

Давлат ва жамият ҳаётида фуқаролик жамияти институтлари фаоллигини янада ошириш, жойлардаги долзарб муаммоларни ҳал этишга қаратилган ташаббусларни рўёбга чиқаришга кўмаклашиш, давлат органлари билан ижтимоий шериклини ривожлантириш, жамият ҳаётининг барча соҳасида таъсирчан жамоатчилик назорати олиб боришни рағбатлантириш қабилир фуқаролик жамияти институтларини давлат томонидан қўллаб-қувватлашнинг асосий йўналишлари этиб белгиланган.

Йиғилишда жамоат фондининг 2024 йилдаги фаолияти таҳлил этилиб, 2025 йилдаги устувор йўналишлар муҳокама қилинди. Жорий йилда фуқаролик жамияти институтларини давлат томонидан қўллаб-қувватлашнинг янги тизими жорий этилмоқда.

Парламент комиссияси аъзолари ва жамоат фонди вакилларида иборат ишчи гуруҳнинг ҳудудларга бориб, мулоқотлар уюштирган ҳолда эҳтиёжларни, ижтимоий соҳа ва маҳаллалар тизимларидаги муаммоларни ўрганиши ҳамда ечимлар юзасидан тавсиялар ишлаб чиқиши, таҳлиллар натижасига кўра, ҳар бир ҳудудга мўлжалланган, муаммоларнинг манзилли ва самарали ечимига қаратилган талловларни эълон қилиш режалаштирилмоқда.

Оқчилик ва воқеликларнинг тезкорлигини таъминлаш мақсадида давлат ижтимоий буюртмаси ва грантларини ажратиш билан боғлиқ барча жараёнлар “ngo.gov.uz” ягона электрон платформасида амалга оширилади. Шу орқали номзод ташкилотнинг лойиҳани топириши, Парламент комиссияси томонидан кўриб чиқиш ва баҳолаш жараёнларини кузатиб бориш, муҳокамаларда бевосита иштирок этиш имконияти яратилди.

2024 йил 1 октябрдан 2027 йилнинг 1 октябрга қадар жамоат фонди маблаглари ҳисобидан амалга оширила-диган лойиҳалар доирасида меҳнатга ҳақ тўлаш бўйича белгиланган солиқ ставкалари 50 фоизга, 2025 йил 1 январдан ногиронлиги бўлган шахслар, фахрийлар, хотин-қизлар ҳамда болалар жамоат бirlашмаларини давлат рўйхатида ўтказиш учун белгиланган давлат бож-лари миқдори икки бараварга камайтирилди. Жамоат фондининг Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳридаги алоҳида бўлимлари очилди. “Фуқаролик ташаббуси” миллий мукофоти, анъанавий “Олтин қалам” талловида фуқаролик жамияти институт-лари фаолиятини ёритиш йўналишида янги номинация ташкил этилмоқда.

Йиғилиш якунида Парламент комиссияси томонидан Ўзбекистон — 2030” стратегияси, 2021 — 2025 йилларда фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепцияси, “Ат-роф-муҳитни асраш ва “яшил” иқтисодиёт йили” давлат дастурида кўзда тутилган вазифаларни амалга ошириш ҳамда фуқаролик жамияти институтларининг атроф-муҳит-ни муҳофаза этиш, аҳоли соғлигини сақлаш, бандлигини таъминлаш, таълим ва бошқа соҳалардаги муҳим ташаб-бус ҳамда лойиҳаларини қўллаб-қувватлашга қаратил-ган 2025 йил учун қатор дастурлар қабул қилинди.

Парламент дипломатияси

АНИҚ ҚАДАМЛАР ҲАМДА ТАШАББУСЛАР ЭЪТИРОФИ

Олий Мажлис Сенати аъзоси Гулнора Маъруфова мамлакатимиз парламенти делегацияси таркибида ЕХХТ Парламент Ассамблеясининг Вена шаҳри (Австрия)да бўлиб ўтган 24-қишки сессиясида иштирок этди.

Тадбирда 51 давлатдан 240 дан ортиқ парламент аъзо-лари қатнашди. Ассамблея йиғилишларида асосий эъти-бор парламентларо ҳамкорлиқни мустаҳкамлаш, эко-логия, энергетика ва барқарор ривожланиш масалалари-га қаратилди.

Ўзбекистон делегацияси мамлакатимизда “яшил” иқти-содиётни фазол ривожлантириш ва қайта тикланувчи энер-гия манбаларини интеграция қилиш бўйича стратегик ис-тиқболларга бағишланган маъруза билан сўзга чиқди. Эко-логик хавфсизлиқни мустаҳкамлаш ва энергия самара-дорлигини оширишга қаратилган аниқ қадамлар ҳамда ташаббуслар эътироф этилди.

Сессиянинг иккинчи куни Олий Мажлис делегацияси аъзоларининг чиқишларида Ўзбекистонда бўлиб ўтган парламент сайлови мамлакатнинг сиёсий ривожланиши-да муҳим қадам бўлгани таъкидланди. Халқро ташкилот-ларнинг, жумладан, ЕХХТ Парламент Ассамблеяси деле-гациясининг ушбу сиёсий тадбирда халқро қузатувчи бўлиб иштирок этгани сайловнинг муҳимлиги ва шаф-фофлигини кўрсатади.

Қишки сессия чоғида Олий Мажлис делегацияси аъзо-лари Марказий Осиё мамлакатлари делегациялари ва ЕХХТнинг Марказий Осиё бўйича махсус вакили билан бирга давра суҳбатида иштирок этди. Шунингдек, қатор икки томонлама учрашувлар ўтказилди.

«Халқ сўзи».

Сиёсий партиялар фракцияларида

БОЛАЛАР МАНФААТЛАРИ МУҲОФАЗАСИ ВА ҲУҚУҚИЙ НОРМАЛАР КАФОЛАТИ

Кеча сиёсий партияларнинг Олий Мажлис Қонунчилик палатасидаги фракцияларининг йиғилишлари бўлиб ўтди. Уларда Бола ҳуқуқлари бўйича вакил (Болалар омбудсмани)нинг 2024 йилдаги бола ҳуқуқлари тўғрисидаги қонунчиликка давлат органлари, шу жумладан, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар томонидан rioя этилиши ҳолати ҳақидаги маърузаси ҳамда қуйи палатанинг навбатдаги мажлиси кун тартибига киритилиши режалаштирилаётган қатор қонун лойиҳалари атрофлича кўриб чиқилди.

Жумладан, Тадбиркорлар ва ишбилармонлар ҳаракати — Ўзбекистон Либерал-демократик партияси фракцияси йиғилишида Президентимизнинг Қувват Давлати Амири Шайх Мишбэл ас-Сабохнинг тақлифига биноан шу йил 17-18 февраль кунлари ушбу мамлакатга расмий ташрифининг аҳамияти муҳокама қилинди.

Фракция аъзолари давлатимиз раҳбарининг Қувайтга расмий ташрифи икки давлат халқлари фаро-вонлигини ошириш, минтақавий тинчлик ва барқарорлиқни мус-таҳкамлашга хизмат қилишини, нафақат икки томонлама муноса-батлар, балки Ўзбекистоннинг халқро иқтисодий ҳамда сиёсий жараёнларнинг муҳим иштироки-си сифатидаги мавқеини мус-таҳкамлашини таъкидлади.

Мазкур ташриф ва унинг доираси-да имзоланган ҳужжатлар ўзаро ишонч ва англашув пойдеворига асо-сланган икки томонлама ҳамкорлигид-а янги саҳифа очилга замин яратиши қайд этилиб, бу борада партия ва унинг фракцияси олдига турган усту-вор вазифалар белгилаб олинди.

Йиғилишда “Ўзбекистон Респуб-ликасининг Ер кодексидаги ўзгариш-риш ва қўшимчалар киритиш тўғри-сида”ги қонун лойиҳаси кўриб чи-қилди.

Маълум қилинганидек, кейинги йилларда мамлакатимизда ерга оид муносабатларда тенглик ва шаф-фофлиқни таъминлаш, ерга бўлган ҳуқуқларни ишончли ҳимоя қилиш ҳамда уларни бозор активига ай-лантиришга қаратилган изчил ис-лохотлар амалга оширилмоқда.

Ушбу қонун лойиҳаси билан эса қишлоқ ҳўжалигига мўлжалланган ер участкаларини фойдаланиш ту-рига қараб бўлиш бўйича аниқ нор-малар киритилмоқда.

Фракция аъзоси Муқаддас Аҳме-

дова қонун лойиҳасининг моҳияти-га тўхталиб, уни иккинчи ўқишга тайёрлаш жараёнида депутатлар томонидан берилган тақлифлар чу-қур таҳлил қилингани, улар асоси-да ҳужжат матни ҳар томонлама пишиқ-пuxта ҳолатга келтирилиб, маромига етказилганини қайд этди.

Ўзбекистон “Миллий тикла-ниш” демократик партияси фракцияси йиғилишида Бола ҳуқуқлари бўйича вакил (Болалар омбудсмани)нинг 2024 йилдаги бола ҳуқуқлари тўғрисидаги қонун-чиликка давлат органлари, шу жум-ладан, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар томонидан rioя этили-ши ҳолати ҳақидаги маърузаси кўриб чиқилди.

Таъкидланганидек, 2024 йилда Болалар омбудсмани номига Ўзбе-кистон Республикаси фуқаролари, хорижий давлатлар фуқаролари ва омбудсманлари, фуқаролиги бўлмаган шахслар, жамоат ташки-лотлари ва бошқа юридик шахс-лар томонидан жами 1 064 та му-рожаат келиб тушган.

Шунингдек, ҳисобот йилида Бола ҳуқуқлари бўйича вакилнинг 35 та шахсий қабули ташкил этил-ган бўлиб, уларда жисмоний ва юридик шахслардан 160 та муро-жаат тушган. Улар таҳлили ва мо-ниторинг асосида давлат орган-лари томонидан бола ҳуқуқлари ва қонуний манфаатлари бузилишига йўл қўйилгани юзасидан таъсир ҳужжатлари орқали муносабат бил-дирилиб, Болалар омбудсмани то-монидан 9 та огоҳлантириш, 3 та тақдиминома, 18 та ҳулоса ва 6 та суд ҳужжати устидан протест келтириш тўғрисида илтимоснома киритилган.

Фракция аъзолари Болалар омбудсмани томонидан ўтган йил-да муайян ишлар амалга оширил-ганини қайд этиб, унинг фаолият-

тини янада такомиллаштириш бўйича бир қатор тақлиф ва тавсиялар берди.

Йиғилишда ҳомийлик фаолияти-ни амалга ошириш тартибини такомиллаштиришга қаратил-ган қонун лойиҳаси ҳам кўриб чиқилди.

Ҳомийлик фаолиятини амалга ошириш тартибини такомиллаш-тириш, соҳадаги муаммолар, хусусан, эҳтиёжманд аҳоли қатламларига ёрдам қўрсатишда фарибгарлик ва бошқа қоидабузарлик ҳолатлари-нинг олдини олиш мақсадида ишлаб чиқилган ушбу қонун лойи-ҳасида ҳомийлик тўғрисидаги тар-тиб ва қоидаларни бузганлик учун жавобгарлик белгиланяпти.

Мунозаралар давомида фракция аъзолари қонун лойиҳасининг маз-мун-моҳиятига эътибор қаратиб, унда назарда тутилаётган айрим нормалар бўйича қонун ташаббус-корларини саволларга тутди. Де-путатлар лойиҳани ишлаб чиқиш-да хорижий тажриба ўрганилгани билан ҳам қизиқилди.

Қонун ташаббускорлари кўта-рилган саволлар бўйича батафсил тушунтиришлар бериб, лойиҳани тайёрлашда бир қатор давлатлар-

нинг бу соҳадаги тажрибаси ўрга-нилганини қайд этди. Савол-жа-воблар ва муҳокамадан сўнг қонун лойиҳаси қўллаб-қувватланди.

Ўзбекистон “Адолат” социал-демократик партияси фракция-си йиғилишида Бола ҳуқуқлари бўйича вакил (Болалар омбудсма-нининг) 2024 йилда бола ҳуқуқла-ри тўғрисидаги қонунчиликка давлат органлари томонидан rioя этилиши ҳолати тўғрисидаги маъ-рузаси кўриб чиқилди. Бу Болалар омбудсмининг Олий Мажлис па-латаларига тақдим қилган бирин-чи маърузаси ҳисобланади.

Бола ҳуқуқлари бўйича вакил-нинг фуқаролар муурожаатларини кўриб чиқиш ва уларнинг бузилган ҳуқуқларини тиклашга доир фао-лияти “Жисмоний ва юридик шахс-ларнинг муурожаатлари тўғрисида”-

публикаси Қонунига ўзгаришриш ва қўшимчалар киритиш ҳақида”ги қонун лойиҳаси кўриб чиқилди.

Мазкур қонун лойиҳаси тазийқ ёки ўзравонликдан жабрланиш эҳтимоли юқори бўлган шахсларга нисбатан давлат ҳимоясини таъ-минлаш амалиётини кенгайтириш-ни назарда тутди.

Шу билан бирга, профилактик ҳисоба қўйиладиган шахслар до-ираси амалдаги 6 тоифадан 3 то-ифага, маъмурий ҳуқуқбузарликлар учун профилактик ҳисоба оли-наётган моддалар 28 тадан 12 тага камайтирилиб, ҳозирда зарурий ҳисобланган қўшимча 2 та ҳолат билан тўлдирилмоқда.

Қонун лойиҳаси фракция аъзо-лари томонидан атрофлича муҳо-кама қилиниб, ундаги нормаларни янада такомиллаштириш бўйича

тақлифлар илгари сурилди. Муҳо-камадан сўнг қонун лойиҳаси қўллаб-қувватланди.

Йиғилишда, шунингдек, Олий Мажлиснинг Бола ҳуқуқлари бўйи-ча вакили (Болалар омбудсмани)-нинг маърузаси кўриб чиқилди.

Фракция аъзолари томонидан Болалар омбудсмининг маъруза-си қизгин муҳокама қилиниб, унинг фаолиятини янада такомиллашти-риш, болаларнинг янги тахрирда-ги Конституция ва бошқа қонунлар-да кафолатланган ҳуқуқлари, эркинликларини таъминлаш бўйи-ча қатор тақлиф ва тавсиялар берилди.

Шунингдек, Болалар омбудсма-ни ўзининг кейинги фаолиятида аҳолининг ҳуқуқий саводхонлигини оширишга доир механизмларни та-комиллаштиришга алоҳида эътибор қаратиш лозимлиги қайд этилди.

Ўзбекистон Экологик партия-си фракцияси йиғилишида “Ўзе-кистон Республикасининг Ер кодек-сида ўзгаришриш ва қўшимчалар ки-ритиш тўғрисида”ги қонун лойиҳа-си муҳокама қилинди.

Ушбу қонун лойиҳаси билан қишлоқ ҳўжалигига мўлжалланган ер участкаларини фойдаланиш ту-рига қараб 2 гуруҳга, яъни қишлоқ ҳўжалиги ер участкалари ва қишлоқ ҳўжалигига хизмат кўрсатувчи ер-ларга бўлиш бўйича аниқ норма-лар киритилмоқда.

Шунингдек, суғориладиган ер-ларни қатъий муҳофаза қилиш, бундай ерлардан бошқа мақсад-ларда фойдаланиш масаласининг факатгина суғориладиган ерлар-нинг сув таъминоти ва тупроқ си-фати билан боғлиқ жиддий ўзга-ришлар юз берган тақдирда кўриб чиқилиши юзасидан ҳуқуқий нор-малар белгиланяпти. Бундан таш-қари, захира фонди таркибидаги ер участкалари ҳамда ер участкасига бўлган ҳуқуқ бекор қилиниши му-носабати билан туманлар ва ша-ҳарлар давлат ҳокимияти органла-ри тасарруфига қайтган бўш турган ер участкалари ўртасидаги фарқни аниқ белгилаб қўйиш назарда тутилмоқда.

Йиғилишда фракция аъзоси Наврўз Юсупов томонидан қонун лойиҳасининг қабул қилиниши ер муносабатларида тенглик ва шаф-фофлиқни таъминлаш, ер участка-ларидан фойдаланиш шартларини янада такомиллаштиришга хизмат қилиши қайд этилди. Муҳокама якунида фракция аъзолари томо-нидан қонун лойиҳаси қўллаб-қувватланди.

Йиғилишларда фракциялар фаолиятига оид бошқа масалалар ҳам кўриб чиқилди ва тегишли қарорлар қабул қилинди.

«Халқ сўзи».

«ҚУЁШЛИ ХОНАДОН» ЭНЕРГИЯ ТАҚДИМ ЭТАДИ

Мамлакатимизда йилдан-йилга электр энергиясига бўлган талаб ошиб бормоқда ва бунга табиий жараён сифатида қараш лозим. Шу боис “яшил” энергетикани жадал ривожлантириш бўйича муҳим дастур қабул қилинган бўлиб, ҳар йили 2 гВтга яқин қуёш ва шамол электр станциялари ишга туширилади. 2024 йил якунида тармоққа қўшимча 6 гВт қайта тикланувчи энергия ишлаб чиқариш қувватлари ва 300 МВТли энергия сақлаш тизимлари уланди. 2030 йилгача қайта тикланувчи энергия манбалари улушини 54 фоизга етказиш, шунингдек, 4,2 гигаваттлик энергия сақлаш тизимларини яратиш режалаштирилган.

Фикр

Бугунги кунда ишга туширилган лойи-ҳаларнинг иқтисодий самарасини халқи-миз бирдек ҳис этиб турибди. Чунки амал-га оширилган ва бажарилиши режалашти-рилаётган ишлар натижасида ўн минглаб янги иш ўринлари яратилди, энергетика инфратузилмаси ривожланади, технология ва ишбилармонлик олақалари кенгайди. Энг муҳими, аҳоли турмуш даражаси оша-ди. Яқин ўтмишимизда юртдошларимиз-нинг электр энергияси тизимидagi носоз-ликлар туфайли ундан фойдалана олмай кўп қийинчиликларга учраган қунлар ҳам кўп бўлган. Айниқса, электр қувватнинг узилиши сабаб катта-кичик тадбиркорлар-нинг иш самарадорлиги кескин тушиб кетиши натижасида жуда кўп тадбиркор-лар инкирозга учраганининг гувоҳи бўлган-миз. Бугун эса энергия сақлаш тизими-ларининг ривожланиши ва электр тармоғи-даги узилишларнинг олдини олиш нати-жасида аҳоли турмуш тарзи яхшиланиб, тадбиркорликка янада кенг имкониятлар яратилаётгани ҳам бор ҳақиқат.

Бу — 2030 йилга бориб, Ўзбекистонда ишлаб чиқариладиган электр энергиясининг 54 фоизи қайта тикланувчи энергия ман-балари ҳиссасига тўри келади, дегани. Бу-нинг натижасида йилгига қарийб 15 млрд. куб метр табиий газ тежалишига эриши-либ, атмосферага 21 млн. тонна зарарли газлар чиқарилишининг олди олинади.

Олиб борилаётган сайй-ҳаракатлар на-тижасида бугунги кунда 10 та вилоятда умумий қуввати 3 467 мегаватт бўлган

14 та қуёш, 3 та шамол электр станцияси “яшил” энергия ишлаб чиқармоқда. Бун-дан ташқари, умумий қуввати 300 мега-ватт бўлган 2 та энергия сақлаш тизими ишга туширилган. Ушбу электр энергия-сини сақлаш тизимларида истеъмолнинг ошган вақтларида тармоқни барқарор-лаштириш ва қўшимча захира қувватла-рини яратиш учун ўрнатилганлиди.

Хусусан, Фарғона вилоятида хорижий сармоялар жалб этилиб, энергия сақлаш тизимларида фойдаланган ҳолда янги лойиҳалар рўёбга чиқарилиши натижаси-да ушбу ҳудудда “Energy China’s” 150 МВТ/300 МВТ/соат” лойиҳаси учун аккумуляторли қувват сақлаш тизими (BECC)ни ўрнатиш му-ваффақиятли яқунланди. Бу эса мамлака-тимизни янада барқарор ва хавфсиз энер-гетика келахагига яқинлаштирди.

“BECC”нинг муваффақиятли ўрнатили-ши тизимнинг узлуқсиз ишлашини таъмин-лаш учун барча манфаатдор томоннинг ре-сурсларини мувофиқлаштириш ва сафар-бар этиш натижасидир. Бу Ўзбекистонда қайта тикланадиган энергетикани ривож-лантиришдаги техник ютуқдир.

Умумий қиймати қарийб 140 млн. АҚШ долларига тенг бўлган лойиҳа — “СЕЕС” биринчи хорижий энергия сақлаш корхо-наси бўлди ва 2024 йил декабрь ойида ишга туширилди. Натижада 300 дан ортиқ иш ўринлари яратилди, бу ҳам минтақада иқтисодиётни ривожлантиришга катта ҳисса қўшди. Станция йилига 2,19 млрд. кВт-соат электр энергияси ишлаб чиқаради.

Мазкур лойиҳа электр энергияси этиш-мовчилигини бартараф этиш ва мамлакат-нинг “яшил” иқтисодиётга ўтишини қўллаб-

қувватлаш учун амалга оширилаётган Ўзбе-кистоннинг кенг кўламли энергетика стра-тегиясининг асосий тарихий қисми ҳисоб-ланади. Лойиҳа Ўзбекистон ва Хитой ўрта-сидаги мустақкам ҳамкорлик рамзи бўлиб, унинг муваффақиятли яқунланиши, шубҳа-сиз, янада яқин ҳамкорликка йўл очади.

Бугунги кунда аҳоли хонадонларига қуёш панелларини ўрнатиш ва ўз эҳтиёж-ларидан ортган электр энергиясини дав-латга сотиш учун ҳам шароитлар яратил-ган. Биргина 2024 йилнинг ўзида қуёш панеллари ўрнатган фуқароларга 10 млрд. сўмдан зиёд субсидия берилди ва бу бо-радаги ишлар давом эттирилмоқда. 2021 йилдан бошлаб Ўзбекистон тарихи-да биринчи марта аҳоли хонадонида ўрна-тилган қуёш панеллари ёрдамида ишлаб чиқарилган электр энергиясини давлат то-монидан сотиб олиш амалиёти йўлга қўйилган. “Қуёшли хонадон” дастури орқали 2024 йилнинг октябрь ойида хона-донига қуёш панели ўрнатган жами 6 536 нафар фуқарога давлатга сотган 10 млн. 563 минг 890 кВт-соат электр энергияси учун жами 10 млрд. 563 млн. сўм тўлаб берилган.

Шуни алоҳида таъкидлаш лозимки, маз-кур субсидия маблаглари солиқ органла-ри томонидан ҳар ойда “Солик” мобилъ иловаси орқали ҳисобот ойдан кейинги ойнинг 25 санасига қадар (масалан, ок-тябрь ойи учун белгиланган субсидия маб-лаглари 25 ноябргача) фуқароларнинг банк пластик карталарига ўтказиб берилади.

Жисмоний шахсларнинг қуёш панелла-ри ва қуёш сув иситиш қурилмаларини он-лайн сотиб олишлари учун платформа — “energymarket.uz” ишга туширилган.

Умуман, мамлакатимизнинг “яшил” энергетикага жадаллик билан ўтиши та-биий ресурслардан унумли фойдаланиш ва аҳолининг энергияга бўлган эҳтиёжини таъминлашга хизмат қилади.

Гулчеҳра ЖЎРАЕВА,
Олий Мажлис
Қонунчилик палатаси депутати.

Ёшларга оид давлат сиёсати юқори баҳоланди

Олий Мажлис Қонунчилик палатасининг Ёшлар масалалари бўйича комиссияси раиси Ш. Жолдасованинг БМТнинг Ёшлар сиёсатини мувофиқлаштириш департаменти раҳбари С. Балакришнан бошчилигидаги делегация билан учрашуви бўлиб ўтди.

Мулоқот

Мулоқот давомида меҳмонга давлатимиз раҳбари бошчилигида юртимизда ёшларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш бўйича олиб бо-рилаётган давлат сиёсати, шунингдек, Қонун-чилик палатаси ҳузуридаги Ёшлар парламенти ва Ёшлар комиссияси фаолияти ҳақида маъ-лумот берилди.

Ўз навбатида, С. Балакришнан Президент Шавкат Мирзиёев раҳбарлигида Ўзбекистонда ёшлар сиёсатини юритиш борасида амалга оши-рилган ишларни эътироф этиб, қисқа вақт ичида муҳим лойиҳалар бажарилгани, давлат ва ёшлар ўртасидаги муносабатларнинг ҳамоҳанглиги хо-рижий мамлакатларга ўрнак бўлишини алоҳида ургулади.

Жорий йилнинг сентябрь ойида Нью-Йорк шаҳ-рида ўтказилиши режалаштирилаётган Ёшлар саммитида ёшларга оид масалалар, хусусан, уларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, ижтимоий-сиёсий ҳаётдаги ролини мустаҳкамлаш, Барқа-рор ривожланиш мақсадларига эришишда навқирон авлод вакилларининг ҳиссасини оши-риш каби мавзулар муҳокама марказида бўлиши айtilди. Шунингдек, Ўзбекистоннинг Ёшлар масалалари бўйича комиссияси ва Ёшлар пар-ламентига оид тажрибасини бошқа давлатларга татбиқ этиш юзасидан фикр билдирилиб, маз-кур саммитга мамлакатимиз вакиллари ҳам тақ-лиф қилинди.

Дўстона ва конструктив руҳда ўтган учрашув якунида Ёшлар масалалари бўйича комиссия, Ёшлар парламенти билан бевосита ва халқро ташкилотлар доирасида фаол ҳамкорлик қилиш-га келишиб олинди.

«Халқ сўзи».

Статистика агентлиги маълумотларига кўра, ўтган йили юртимизда озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқариш саноати ҳажми 103,7 трлн. сўмни ташкил этди.

Қадриятларинг боқий бўлсин, Наврўз!

Президентимизнинг “2025 йилги Наврўз умумхалқ байрамига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш тўғрисида”ги қарорига кўра бу йилги байрам “Қадриятларинг боқий бўлсин, Наврўз!” деган бош ғоя асосида умумхалқ сайиллари шаклида юқори савияда кенг нишонланиши белгилаб берилди.

Қарорда қадриятларга алоҳида урғу берилаётгани бежиз эмас. Наврўз — бу, биринчи навбатда, миллий қадриятлар, анъаналар ўз ифодасини топган қомусий айёмдир. Унда халқимизнинг само ҳисмлари, ўсимликлар ва ҳайвонот дунёси, қисқача айтганда, она табиятни эъзозлаш, миллатпарварлик, бағрикенглик каби эзгу хислатлари ўз ифодасини топган.

Муносабат

«Қозон тўлди»нинг маъноси

Наврўз байрами қадим-қадимдан юртимизнинг барча ҳудудида турлича нишонланган ва бу шоду хуррамлик бир неча кун, ҳафта, ҳатто бир ойга қадар давом этган. Тантаналар, асосан, махсус сайилгоҳларда, қир-адирларда ўтказилган. Байрам кунини эрта тонгдан қарнай-сурнайлар чалинган, жарчилар одамларини байрамга тақдир этишган. Чавандозлар, полвонлар, қизикчи-масжарабозлар, бахшилар, қўшиқчи-хофизлар, ўйинчи-раққослар байрам сайилга ташриф буюрганларга ўз томошаларини намойиш қилган.

Наврўз кунини одамлар сайилгоҳга — қир-адирларга етиб келишган. Эрта тонгдан ҳамма ймидан олиб келган пишириқ ва ширинликларини дастурхон ёхуд махсус қозонга солишган. Бу пишириқлар, асосан, сумалак, қўқсомса, патишон, қатлама, чучвара, кескан ош, палов, қайнатилган ғўшт ва ҳоказода инборат бўлган. Бу қадимдаги “Қозон тўлди” маросимининг шу кунгача сақланиб қолган бир кўринишидир. Қадимда бундай махсус қозонлар муқаддас саналган ва улар, асосан, тоғлар этагида ёхуд бирор-бир дарахт остига қўйилган бўлиб, кўклам пайти маросимларда аждодларимиз томонидан қурбонлик қилиниб, пишириб келтирилган таом ана шу қозонларга қўйиб кетилган.

Тарихчи Херодот “Тарих” китобидида скифларнинг ана шундай муқаддас қозонни бўлгани ҳақида маълумот келтиради. Унга кўра скиф ҳукмдорларидан бири ўз аскарларининг сонини билиш учун уларга қамон ўқининг учини олиб келишни буюрган. Кейин эса тоғдай уюлиб кетган ана шу қамон ўқининг учуларидан улкан қозон асалган. Тарихчи кейинчалик бу улкан қозонда илоҳларга қурбонликлар қилиниб, турли таомлар пиширилганини ёзади.

Амир Темури даврида ясалтилган улкан қозон ҳам бу идишнинг маросимларда муҳим аҳамиятга эга бўлганидан далолат беради. Бугунги кунда мамлакатимизнинг турли бурчакларида Наврўз кунини сумалак, ҳалим, “дарвешона ош” каби махсус таомлар ҳам улкан қозонларда пиширилади. Қозон қанча қатта ва унда пиширилаётган таом қанчалик кўп бўлса, йил яхши келиб, ҳосилдорлик, мўл-кўлчилик бўлишидан далолат беради, деган тушунча мавжуд. Бу эса “қозон тўлди” маросими ҳақидаги қадим тасаввурларнинг ҳамон яшаб келаётганини кўрсатади.

Эзгулик ва ёвузлик кураши

Наврўз кунини бахшилар ўзларининг сеvimли дostonларини қўйлаган. Полвонлар кураш тушган. Бундай курашлар, асосан, томоша кураши бўлиб, голиблар учун махсус тобоқ (соврин, мукофот)лар қўйилган. Назаримизда, қадим маросимлардаги махсус қозонлар би-

лан ана шу тобоқлар (қозонга ўхшаш, кўпчилик биргаликда таом ейдиган идиш) ўртасида ҳам қандайдир ақиллик мавжуд.

Кўпқари гарчанд қишки мавсумий ўйинлар сирасига кирса-да, бугунги кунда юртимизнинг турли вилоятларида Наврўз кунини кўпқари мусобақалари ҳам уюштирилади. Голиблар эса бутун йил даво-

(қаттиқ) экани, шунингдек, у ўзида кун ва тун ҳақидаги тасаввурларни акс эттириши билан боғланган. Шунинг учун бўлса керак, Ўзбекистоннинг баъзи ҳудудларида, хусусан, Хоразмда бу ўйин бошқача номда, яъни “Ой теракми, кун терак?” деган номда ҳам учрайди.

Қадимда кўклам маросимининг таркибий қисми бўлган бундай халқ ўйинлари кўна тарих билан чамбарчас ҳолда асрлар оша анъана тарзида ашаб келаётгани халқимизнинг руҳий қуввати ва ижодий салоҳияти бениҳоя юксак эканидан далолат беради.

«Коса» тагидаги «ним коса»

Гарчанд Наврўз байрами халқимиз ҳаётида муҳим ўрин тутса-да, ушбу маросим билан боғлиқ халқ ўйинлари ҳали етарлича тадқиқ этилмаган. Зотан, бу мавзуну нафақат бир-икки мақола, балки ўнлаб китобларга манба бўла олади.

“Наврўз қўшиқлари” деб номланган шартли атам бугунги кун фольклоршунослиги томонидан илмий адабиётларда қўлланиб келинмоқда. Аслида эса Наврўз маросимларидаги ҳар бир қўшиқ ёки қўшиқ туркумларининг ўз номи бор. Лекин ушбу ҳолат барча қўшиқни умумлаштирувчи “Наврўз қўшиқлари” атамасини инкор этмайди.

“Эътибор қилсак, қўшиқларнинг асосий қисми, табиат фасллари, аввало, қиш ва баҳор ҳақида. Қиш (қуз) ва баҳор (ёз), баҳор (ёз) ва қиш (қуз) бу доим алмашиб турувчи жараёндир. Тун ва кун, баҳор ва қиш, эзгулик ва ёвузлик — қадим аждодларимизнинг табиат ва ҳаёт ҳақидаги боқий тушунчаларидир. Тундан сўнг тонг отишини, қишдан сўнг баҳор келишини — эзгулик тантанасини орзиқиб кутганлар бу воқеликни алқаб қўшиқлар қуйлашган. Чунки янги фасл бу янги умидларнинг куртак чиқариши, янги бир авлоднинг ҳаётга кириб келишидир.”

мида ўз уюқлари билан фахрланиб юради.

Байрам кунини ўйналагидан халқ ўйинлари ҳам кўпчилик иштирокида ўтказилган. Бундай ўйинлар орасида “Оқ теракми, кўк терак?”, “Оқ суяк”, “Чиллак” ўйинлари алоҳида эътиборга молик.

“Оқ теракми, кўк терак?” ўйинининг келиб чиқиш тарихи ўйинларнинг бошқа турларига қараганда қадимийроқ экани тарихий ва бадийи манбаларда қайд этилган. Ушбу ўйин мавсумий ўйинлар таркибига кириб, дастлаб фақат кўклам, баҳор фаслида ўйналган.

Фольклоршунос олимлар бу ўйиннинг қадим изларини қабилачилик даврлари билан боғлаб, икки томонда турган болаларнинг ўз вакилларини сайлаб юборишлари қадимий жанг қондаларига алоқадор эканини ёзади. Яъни қадимда икки қабила полвонлари бир-бири билан яккама-якка жанг қилган, улардан қайси бири ғалаба қозонса, у мансуб қабила томон енгган ҳисобланган, енгилган томон эса томон тўлаган. Ушбу ҳолат “Оқ теракми, кўк терак?” ўйинида ҳам билинар-билинимас из қолдирган.

Бизнингча, бу ўйин кун ва тун, қиш ва баҳор тўқнашуви ҳақида қадим тасаввурларни ҳам ўзида муҳассам этади. Қиш енгилса, баҳор голиб келади, тун чекинса, кун узади. Зеро, ўйин фольклори матнида асосий урғу шу нарсасга қаратилган.

“Оқ теракми, кўк терак?” деб аталиши терак баргининг бир томони оқ (юмшоқ), бир томони кўк

Халқ иштирокидаги ҳамма тантана, байрамлар каби Наврўз байрами ҳам анъанавий жарчи қўшиқларидан бошланади. Жарчи қўшиғида айтилгани каби “тортишув, беллашув”лар кенг маънога эга. Бу ўринда Наврўз маросимидаги “Олтин қобик”, “Арқон тортиш”, кураш ва бошқа беллашувларни ҳам ўз ичига олувчи энг асосий кураш қиш ва ёз беллашувидир. Ушбу кураш, қарама-қаршиликлар биринчи галда “Бойчечак” туркум қўшиқларида акс этган. Бойчечак қўшиғи бугунги кунга келиб болалар фольклорининг намунаси сифатида қаралса-да, ундаги маросим тафсилоти аниқ сезилиб турибди.

Халқ лирикасида ҳиссий кечинма тўғридан-тўғри эмас, балки ишоравий тарзда акс этган бўлади. Бундай ҳолларда кўпинча инсон ҳолати ва табиат манзараси ўзаро уйғун тарзда берилади.

Маълумки, биз воқеликни онгсиз равишда қабул қиламиз ва бу бирор мантқий кўринишда эмас, балки тимсолий кўринишда бўлади. Тимсол деганда эса ўз маъносидан ташқари қўшишча бўлади. Тимсолга хос бўлган хусусият унинг кўп маъноликка эга эканидир.

Санъат, айниқса, шеърини санъ-

ат “тўғри” гапирмайди. У ҳамиша “коса” тагидаги “ним коса”га ишора қилади. Образлар тайёр қолип ҳолатида кўрсатилмайди, балки у тасаввурда ҳосил бўлади, туғилади. Ана шундагина у ўқувчининг қалбига кириб боради, юрагини тўлқинлантиради.

Эътибор қилсак, қўшиқларнинг асосий қисми, табиат фасллари, аввало, қиш ва баҳор ҳақида. Қиш (қуз) ва баҳор (ёз), баҳор (ёз) ва қиш (қуз) бу доим алмашиб турувчи жараёндир. Тун ва кун, баҳор ва қиш, эзгулик ва ёвузлик — қадим аждодларимизнинг табиат ва ҳаёт ҳақидаги боқий тушунчаларидир. Тундан сўнг тонг отишини, қишдан сўнг баҳор келишини — эзгулик тантанасини орзиқиб кутганлар бу воқеликни алқаб қўшиқлар қуйлашган. Чунки янги фасл бу янги умидларнинг куртак чиқариши, янги бир авлоднинг ҳаётга кириб келишидир.

Инсоният тафаккури ўз тарихига эга. Унинг қатламларида шу кунгача бўлган оннинг эврилишлар жараёни ўз ифодасини топган. Наврўз байрамига хос урф-одатлар, қўшиқларда ҳам биз бу жараёнинг бадийи кўриниш олганини кўрамыз.

Албатта, ҳар бир маросимда бўлгани каби Наврўз маросимининг ҳам ўзига хос таомлари, пишириқлари мавжуд. Сумалак ана шундай маросим таоми ҳисобланади. Сумалак пиширишнинг ўзи қатъий анъаналар асосида маълум тартиб-қоидаларга амал қилинган ҳолда бажарилади. Сумалак муқаддас егулик сифатида қадрланади, алқанади. Бу таом ҳақида қўшиқлар ана шу алқов, олқишлар натижасида пайдо бўлган.

Сумалак пишириш шунчаки йиғилиб бир таом тайёрлаш эмас, ёш қари йиғилиб бир кечаю кундуз давомида қатта гулхан ёқиб, ўйин-кулги қилиш, турли қўшиқларни айтиш, халқ ўйинларини ўйнаш демек.

Кейинги йилларда Ўзбекистон улкан ислохотлар палласига кирди. Бу Шарқона янги йилни мамлакатимиз ҳаётининг барча жабҳасини қамраб олган улкан ўзгаришлар, юксалишлар билан қутиб оляпмиз. Энг муҳими, барча ислохот халқимизнинг минг йиллик анъаналари, қадриятларига мос ва уйғун равишда олиб боришмоқда. Бошқача айтганда, бугунги “қўклам”да яхши ният ва эзгу тилаклар билан екилаётган урғу келажақда, албатта, ўзининг мевасини беради. Қарорда таъкидланганидек: **“Ушбу улғу фаслнинг руҳи ва фалсафасида мужассам бўлган гуманизм, одамзодни бутун борлиқнинг гултожи сифатида эъзозлаш, она замин ва табиатни асраб-авайлаш тамойиллари бугунги кунда ҳаётимизда янада ёрқин намён ё бўлмоқда”**. Зеро, Наврўз асрлар бўйи халқимиз алқаб, улағлаб келган ва айна пайтда халқимизни улағлаган қадимий байрамдир.

Жаббор ЭШОНҚУЛОВ,
Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси
Алишер Навоий номидаги давлат адабиёт музейи директори,
филология фанлари доктори, профессор.

Халқ сўзи
Народное слово

ТАНЛОВИГА

Нурли умидлар айёми

Наврўз сайилларида қиз-жувонларнинг арғимчоқ-ҳалинчак учиш одати юртимизнинг барча жойида кенг тарқалган. Қадим-қадимдан келаётган бу удум ҳалигача ўз жозибадорлигини йўқотгани йўқ. Арғимчоқ кўпинча тол, тут дарахтларига ўрнатилган.

Ҳалинчак учиш шунчаки кўнгилхуши деб қаралмаган. Ҳалинчак учиш давомида ёш-яланглар ҳосилнинг мўл-кўл бўлишини, чорва туёғининг кўпайишини таъмин этишга ўз ҳиссаларини қўшаётгандек ҳаракат қилишган.

Наврўз азалдан деҳқончилик байрами ҳам ҳисобланади. Баҳорги экин-тикин бевосита маз-хор айём кириши билан бошланиб, барча деҳқон ҳисоб-китоби шу асосида юритилган. Наврўзда илк бор ерга қўш чиқаришган. Айни жараён билан боғлиқ турли урф-одат, иримлар ўтказилган. Далага қўш чиқаришдан олдин қурбонликлар қилиниб, ҳўқизларнинг шохи ёғланган. Бу “шоҳ мойлар” маросимидан мақсад йилнинг қут-баракали келишига, тўкин-сочинлик бўлишига умид қилинган. Ушбу маросим ва меҳнат жараёнида ижро этилувчи қўшиқлар ҳам Наврўз қўшиқлари сирасига кириди.

Қўш ишлари якунланиб, ерга барака уруғлари қадалган, бу орада баҳор ҳам анча амалга кириб, гулу лолалар очилиб, Наврўз байрами, лола сайли, гул байрамларига ула-ниб кетади. Лола сайли ва қизилгул байрамларида айтилувчи ашулаларни ҳам, кўклам пайтидаги соғин жирғойиларини ҳам кенг маънода Наврўз қўшиқлари туркумига киритиш мумкин. Чунки бу матнларнинг барчаси баҳор қўшиқлари ҳисобланади.

Наврўзи оламни нишонлашга доир қадриятларда қадим тарихимиз, анъана ва урф-одатларимиз, шунингдек, халқимизга хос бағрикенглик, мардлик ва жасорат, меҳр-оқибат ва садоқат, чин одамлилик каби хислатлар, табиатдаги ўзгаришлар, фасллар алмашинуви билан боғлиқ эътиқодий қарашлар, инсон кўнглидан кечувчи неқбин ҳис-туйғулар ўзининг бадийи ифодасини топаганини кўрамыз.

Халқимизда “Яхши одам қўзидан, янги йил Наврўзидан”, деган мақол бор. Бу нақл аждодларимизнинг минг йиллик тажрибаси ва ҳаётий фалсафасини ўзида акс эттириб турибди.

Кубок соҳиби — қорақалпоғистонлик қизлар!

Баскетбол бўйича аёллар жамоалари ўртасида Андижон вилоятида бўлиб ўтган Ўзбекистон кубоги мусобақасида Қорақалпоғистон жамоаси голибликни қўлга киритди.

Ушбу жамоа бош мураббийи Ж. Боймуратованинг маълум қилишича, қорақалпоғистонлик қизлар Навоий, Наманган, Жиззах, Фарғона жамоалари ва Тошкент вилоятининг “ОТМК” жамоасидан устун келди ва Ўзбекистон кубоғига эга чиқди.

Дарҳақиқат, жорий йил жамоа учун омадли бошланди ва илк марта голиб бўлишга эришди. Мусобақа якунида Қорақалпоғистон жамоаси таркибидан 6 нафар ўйинчи мамлакатимиз терма жамоаси йигинига тақлиф қилинди.

Дунёнинг энг кучли дзюдочилари беллашади

Шу йилнинг 28 февраль — 2 март кунлари пойтахтимиздаги “Юнусобод” спорт мажмуасида дунёнинг энг кучли дзюдочилари “Катта дубулга” туркумидаги нуфузли турнирда голиблик учун курашади.

Халқаро дзюдо федерацияси томонидан эълон қилинган рўйхатга кўра дунёнинг тўртта қитъаси 23 давлатидан жами 246 нафар дзюдочининг иштироки расман тасдиқланган.

Турнирда Ватанимиз шарафини тажрибали дзюдочиларимиздан Алишер Ўсупов, Шахрам Аҳадов, Обидхон Нўмонов, Артём Штурбабин каби кўплаб умидли ва номдор спортчиларимиз ҳимоя қилишади.

Велоспорт: 6 нафар вакилимиз шоҳсупада

Малайзияда велоспортнинг трек йўналиши бўйича қатталар, ёшлар ва параспортчилар ўртасида Осиё чемпионати давом этмоқда.

Чемпионатнинг навбатдаги кунда 3 ва 4 км. масофага ўтказилган вақт пойгаси беллашувларида Ўзбекистон терма жамоасининг 6 нафар вакили шоҳсупага кўтарилди.

Осиё чемпионатининг 4 км. вақт пойгасида Боймурод Явқочев (С5), Абдор Ибрагимов (С4), Камола Нуруллаев (С4) олтин, Азимбек Абдуллаев (С5) эса кумуш медални қўлга киритган бўлса, 3 км. вақт пойгасида Голиббек Мирзаёров (С2) олтин, Азизхўжа Олимхўжаев (С2) кумуш медал билан тақдирланди.

Маълумот учун, кунини кеча ёш қизлар ўртасида Самира Исмоилова ва эркаклар ўртасида Дмитрий Бочаров каби велопойгачиларимиз Осиё чемпионати айланди.

Юртимиз каратечилари голиблар сафида

Таиландда карате WKF бўйича ўтказилган жаҳон кубоги таснифидаги “Tayland Karate Cup International Championships — 2025” мусобақасида юртимиз каратечилари таҳсинга лойиқ натижаларга эришди.

Йигирмага яқин давлатларнинг энг сара спортчилари қатнашган ушбу халқаро мусобақа сарҳисобига кўра каратечиларимиз 4 тадан олтин ва кумуш медалларни қўлга киритишди.

Терма жамоамиз аъзоларидан Рустамжон Собиров, Жалолиддин Арипов, Камронбек Комилов, Камронбек Рустамжонов олтин, Саидкамол Адиллов, Зубайр Азодов, Камронбек Абдуқаюмов, Зиёвуддин Имомов кумуш медалларга эга чиқди.

«Халқ сўзи».

Фарғона жамоат саломатлиги тиббиёт институти ва БААнинг Гулф тиббиёт университети томонидан магистратура йўналиши бўйича қўшма таълим дастури йўлга қўйилди.

Халқ сўзи
Народное слово

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси
Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси Кенгаши,
Ўзбекистон Республикаси
Олий Мажлиси Сенати Кенгаши

Бош муҳаррир Ўткир РАҲМАТОВ

2020 йил 25 мартда Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси ҳузуридаги Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлигида 0001-рақам билан рўйхатга олинган. Нашр индекси — 229. Буюртма Г — 242. 15 407 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А—2. Баҳоси келишилган нархда.

ТЕЛЕФОНЛАР:
Девонхона 71-259-74-51; котибхона 71-259-74-53;
эълонлар 71-259-74-45.

Таҳририятга келган кўлашмалар тақриз қилинмайди ва муаллифга қайтарилмайди.
Газетанинг сўзлаб берилиши учун обунани расмийлаштирган ташкилот жаавобгар.
Газета таҳририят компьютер марказида термал хамда оператор А. Исмаилов томонидан саҳифаланди.

Газетанинг полиграфик жиҳатдан сифатли чоп этилишига “Шарқ” нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси масъул.
Босмаҳона телефони: 71-233-11-07.

• МАНЗИЛИМИЗ:
100066,
Тошкент шаҳри,
Ислон Каримов кўчаси, 55-уй.
Навбатчи муҳаррир — Р. Бобожонов.
Мусахҳас — Ш. Машраббоев.

“Шарқ” нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмаҳонаси. Корхона манзили:
Буюк Турон кўчаси, 41. ЎЗА якуни — 23.00 Топширилди — 23.05 1 2 3 4 5 6